

WSTĘP

Powiat Buski, w którym zamieszkuje ponad 78 tys. mieszkańców pozbawiony jest Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Jego powołanie i działanie w połączeniu z działem świadczeń społecznych mogłoby udzielać wsparcia emocjonalnego oraz pomocy psychologicznej, pedagogicznej i prawnej.

W ostatnich latach również na terenie Powiatu Buskiego wzrosło zagrożenie sytuacjami kryzysowymi. Z informacji uzyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej oraz pracujących w powiecie psychologów, pedagogów, socjologów wynika, iż zwiększa się liczba rodzin oraz poszczególnych mieszkańców, u których wystąpiły sytuacje kryzysowe prowadzące do zaburzeń w pełnieniu ról społecznych.

Kryzys manifestuje się w wielu dziedzinach w funkcjonowaniu człowieka. Różne też bywają czynniki sytuacyjne, które kryzys wywołały. Istnieje zatem potrzeba powołania do życia Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Człowiek w kryzysie zawsze wymaga pomocy psychologicznej, bardzo często pomocy socjalnej i prawnej. Z rozpoznania dokonanego w innych powiatach, gdzie Ośrodki Interwencji Kryzysowej zostały powołane wynika zasadność ich funkcjonowania. Uzasadnia to fakt, iż ciągle wzrasta liczba klientów tych Ośrodków. Zakres świadczonych usług w tym obszarze potwierdza się w praktyce i oddaje trafność decyzji dotyczącej powołania Ośrodka.

Powiat, w którym nie ma Ośrodka Interwencji Kryzysowej nie może w pełni realizować zadań z zakresu pomocy społecznej.

Fakt ten ilustruje struktura świadczonych usług jakie obejmuje swym działaniem Ośrodek. Należą do nich:

1. Przemoc w rodzinie:

- psychiczna, fizyczna,
- ofiara jest kobieta,
- ofiara są dzieci,

- ofiarą jest mężczyzna,
- przemoc seksualna,
- zaniedbanie dziecka.

2. Problemy psychospołeczne:

- samotność,
- bezrobocie,
- problemy finansowe,
- bezdomność, problemy mieszkaniowe,
- problemy prawne i socjalne,
- problemy egzystencjalne.

3. Problemy rodzinne:

- konflikty małżeńskie, rodzinne,
- trudności wychowawcze,
- niewydolność opiekuńcza,
- wielodzietność,
- zaburzona struktura rodziny pod postacią braku jednego z rodziców,
- problemy wychowawcze,
- choroba dziecka.

4. Uzależnienia:

- choroba alkoholowa,
- narkomania,
- współuzależnienia,
- hazard,
- sekty.

5. Problemy ze sferą psychiczną:

- problemy samobójstw,
- problemy osobowościowe,
- choroba psychiczna,
- problemy osobowościowe i nerwicowe,
- HIV.

6. Problemy sytuacyjne i nadzwyczajne:

- klęski żywiołowe (pożary, powodzie),
- utrata bliskiej osoby,
- utrata poczucia bezpieczeństwa (pobicie, gwałt),
- niepełnosprawność.

7. Inne:

- prośby o informację

Skuteczna i profesjonalna pomoc pozwoli na zmniejszenie skutków rozwoju kryzysu zarówno w wymiarze indywidualnym (zaburzenia psychiczne, samobójstwa, depresje, nerwice) jak i społecznym (dezorganizacja rodziny, sieroctwo, konieczność długotrwałej pomocy społecznej). Efektywna interwencja kryzysowa staje się istotnym, czynnikiem przeciwdziałającym wykluczeniu społecznemu.

W Powiecie Buskim istnieje szczególna potrzeba utworzenia Ośrodka Interwencji Kryzysowej jako miejsca pomocy osobom i rodzinom doświadczającym kryzysu.

Praktyczną formą realizacji „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2003 – 2010” jest powołanie tego typu Ośrodka, który funkcjonowałby w ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Powiatowa Strategia zadanie to formułuje w projekcie nr 3, gdzie zapisano istotę, uzasadnienie oraz sposób realizacji tego zadania. Doprecyzowaniem zapisu tego projektu stanowią niniejsze założenia programowo – organizacyjne.

I. PODSTAWY PRAWNE

Podstawy prawne utworzenia POIK stanowią :

1. Ustawa z dnia 29 listopada 1990 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 1998r , Nr 64 , poz. 414 z późniejszymi zm.)
2. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U.111, poz. 535)
3. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2003 –2010 przyjęta uchwałą Rady Powiatu Buskiego Nr V /37/2003 w dniu 8 kwietnia 2003r.
4. Statut Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Busku Zdroju.

Przepisy ustawy o pomocy społecznej nakładają na samorząd powiatowy **zadanie utworzenia OIK** i sytuują je w **zadaniach własnych Powiatu** - zgodnie z treścią art.10a pkt6 - „ **prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej**” - tej ustawy.

Przepisy ustawy o ochronie zdrowia psychicznego stanowią:

- art.1.1. iż „**ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej** oraz instytucje do tego powołane”

- art.2.2 w/w ustawy określa, iż „ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na : „**2) zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi** wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz **innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym**”.

- art.3.1 definiuje zakres pojęcia „osoba z zaburzeniami psychicznymi” włączając w jego zakres nie tylko osoby chore psychicznie i upośledzone umysłowo, ale także „**wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych**, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych

lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym”.

Potencjalni klienci POIK - osoby w kryzysach to najczęściej zgodnie z zapisem ustawy „osoby wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych”, które wymagają „innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym”.

II. ZADANIA MERYTORYCZNE

Celem zasadniczym działalności Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej jest udzielanie specjalistycznej, interdyscyplinarnej pomocy osobom i rodzinom w kryzysie - pomocy o charakterze pracy socjalnej, poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego.

Kryzys rozumiany jest tu jako stan utraty możliwości radzenia sobie z zaistniałą trudną sytuacją stwarzającą zagrożenie poważnymi zmianami dysfunkcjonalnymi w sferze afektywnej, poznawczej i behawioralnej jednostki. Istotą rozpoznania reakcji jako kryzysowej jest jej sytuacyjne uwarunkowanie tzn. rozpoznanie czynnika tkwiącego w trudnej sytuacji wobec wymogów której załamują się zdolności przystosowawcze człowieka. Czas trwania reakcji kryzysowej jak i nasilenie jej objawów bywają różne i z tego punktu widzenia można mówić o kryzysach ostrych jak i przewlekłych trwających nieraz latami.

Kryzysy manifestują się w wielu dziedzinach życia człowieka, wielu obszarach jego aktywności. Wielorakie bywają też czynniki sytuacyjne, które je wywołały. Reakcję kryzysową mogą spowodować zdarzenia z pozoru nie zagrażające, wpisane w biografię każdego człowieka - ślub, narodziny dzieci, kolejne etapy ich edukacji, wreszcie ich odejście z domu i towarzyszący temu „syndrom pustego gniazda”, czy sposób przeżywania upływającego czasu.

Jak widać potencjalnych reakcji kryzysowych jest bardzo wiele, a pomoc w ich rozwiązywaniu nie wyczerpuje zwykle jednego obszaru funkcjonowania człowieka, stąd potrzeba stworzenia takiego miejsca, gdzie potrzebujący pomocy w kryzysie uzyskałby pomoc interdyscyplinarną.

Istotą pomagania osobom w kryzysie jest udzielenie im wsparcia w znajdowaniu własnych zasobów, uruchamianiu energii potrzebnej do działania w celu zmiany sytuacji kryzysowej lub siebie.

Należy zaznaczyć, iż wiele z wyodrębnionych, zamieszczonych w Strategii problemów społecznych nie występuje rozłącznie lecz warunkują się

wzajemnie, przyjmując charakter kaskadowy. Wkroczenie z pomocą na określonym etapie życia człowieka, objęcie terapią i wsparciem jego rodziny pozwoli na zahamowanie procesu narastania kryzysu i zapobiegnie pomnażaniu szkód indywidualnych i społecznych jako konsekwencji długotrwałego obciążenia. I tak np. praca nad przemocą w rodzinie lub rozwiązywanie problemów alkoholowych jest w stanie zapobiec dezintegracji rodziny ze wszystkimi jej negatywnymi skutkami psychologicznymi, społecznymi, a także materialnymi.

Udzielając pomocy osobom w kryzysie możemy oczekiwać na :

- złagodzenie objawów reakcji kryzysowej,
- przywrócenie równowagi psychicznej,
- zapobieganie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny,
- przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie w życiu.

jako na rezultaty działań pomocowych.

Interwениowanie wobec osób w sytuacji kryzysu odznacza się następującymi właściwościami :

- podjęcie działań interwencyjnych winno nastąpić tak szybko jak to możliwe - najlepiej natychmiast po zdarzeniu,
- kontakt z klientem powinien być intensywny (najlepiej realizowany codziennie przez 6-8 tygodni.),
- osoba pomagająca powinna cechować się elastycznością postawy (od dyrektywnej do cierpliwego słuchacza),
- pomagający mobilizują naturalny system wsparcia lub zapewniają wsparcie instytucji.

Interwencja kryzysowa realizowana jest w następujących etapach:

1. Nawiązanie kontaktu emocjonalnego.
2. Zbieranie informacji.
3. Rozwiązywanie problemów .

Zespół interwencyjno- terapeutyczny POIK realizuje statutowe zadania w następujących formach :

1. Diagnoza sytuacji kryzysowej osób i rodzin zgłaszających się po pomoc.
2. Zaplanowanie postępowania terapeutycznego.
3. Udzielanie wsparcia emocjonalnego i społecznego osobom i rodzinom w kryzysie.
4. Podjęcie i prowadzenie psychoterapii indywidualnej osób w kryzysie.
5. Prowadzenie psychoterapii grupowej.
6. Terapia rodzin i małżeństw w kryzysie.
7. Realizowanie interwencji w środowisku klienta
8. Poradnictwo pedagogiczne w przypadku problemów z dziećmi i młodzieżą.
9. Poradnictwo prawne - pomoc w formułowaniu pism procesowych, informowanie o prawach i uprawnieniach w sytuacji kontaktu z wymiarem sprawiedliwości oraz innymi instytucjami i organizacjami.
10. Powołanie i prowadzenie grupy wsparcia dla osób w sytuacjach kryzysowych.
11. Udzielenie schronienia osobom i rodzinom , które ze względu na sytuację kryzysową pozbawione są czasowo innych możliwości zamieszkania - na terenie Pogotowia Interwencyjno-Opiekuńczego w Winiarach na czas określony regulaminem tej placówki.
12. Udzielanie pomocy przez „Telefon zaufania”.
13. Kierowanie - stosownie do potrzeb- do innych miejsc pomocy .
14. Współpraca POIK z innymi instytucjami w rozwiązywaniu problemów klienta.

15. Współpraca z innymi instytucjami i organizacjami (samorządy gminne, OPS -y, Gminne Komisje RPA, KPP- wydz. Prewencji, Ref. Dzielnicowych Sąd Rejonowy - Wydz. Rodzinny, Kuratorzy Rodzinni i Kuratorzy do Osób Skazanych, stowarzyszenia, kościoły) w celu stworzenia lokalnej koalicji na rzecz pomocy osobom i rodzinom w kryzysie oraz podniesienia skuteczności działania wszystkich podmiotów stykających się w swojej pracy z osobami i rodzinami w kryzysie.

16. Systematyczne cotygodniowe zebrania zespołu terapeutycznego .

17. Prowadzenie – za pośrednictwem lokalnych mediów- edukacji w zakresie zdrowego stylu życia , promowanie zachowań służących ochronie zdrowia i dobrego życia.

18. Poradnictwo i szkolenia pracowników jednostek pomocy społecznej i placówek opiekuńczo – wychowawczych działających na terenie Powiatu Buskiego.

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej pracę terapeutyczną, socjalną i doradczą prowadzić będzie w oparciu o opracowane procedury.

Procedury te zawierać będą:

1. Procedura prowadzenia dokumentacji w Ośrodku.
2. Procedura prowadzenia dokumentacji dotyczącej zebrań pracowników.
3. Procedura wpisywania pracowników na grafik.
4. Procedura pierwszego kontaktu z klientem na terenie Ośrodka.
5. Procedura interwencji wobec osoby zagrożonej próbą samobójczą – zgłoszenie telefoniczne.
6. Procedura interwencji wobec osoby zagrożonej próbą samobójczą w przypadku osobistego zgłoszenia do Ośrodka.
7. Procedura interwencji wobec osoby zgłaszającej telefonicznie problem.
8. Procedura postępowania w sytuacji agresji klienta na terenie POIK.

III. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE

Pierwsze prace związane z utworzeniem Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej podjęto w połowie kwietnia br. Do prac tych włączono specjalistów z zakresu psychologii, socjologii, pracy z rodziną, pedagogiki i prawa, którzy utworzyli Zespół do spraw prac związanych z powołaniem Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Wstępny projekt Ośrodka przygotowano w miesiącu czerwcu. Powołany Zespół specjalistów odbył 5 roboczych spotkań nt. ustaleń programowych i organizacyjnych powołania POIK.

4 września br. grupa pracowników PCPR i członków Zespołu wyjechała do Podbielskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Bielsku Białej, w celu zapoznania się z trybem powołania tej placówki oraz form, zasad i procedur stosowanych w pracy. Zebrano również wiele dokumentacji w kraju oraz informacji na temat funkcjonowania Ośrodków.

Zakłada się, że Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej będzie działał w ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i posiadał wspólny z PCPR budżet.

Cele i zadania merytoryczne Ośrodka Interwencji Kryzysowej sformułowane powyżej realizowane będą przez zespół terapeutyczny złożony ze specjalistów następujących dziedzin: psychologa, socjologa, pedagoga, prawnika, specjalistów z zakresu pracy z rodziną i pracy socjalnej.

Ze względu na to, iż w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych dominującą formą pomocy jest wsparcie emocjonalne i terapia psychologiczna proponuje się 1 i ½ etatu dla psychologa, po jednym dla socjologa i pedagoga i ½ dla prawnika. Pełne zatrudnienie ma być osiągnięte w okresie 5 lat.

Pracę zespołu terapeutycznego będzie koordynował kierownik POIK, będący jednocześnie pracownikiem merytorycznym, powoływany przez dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Ponadto Kierownik Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w porozumieniu z Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie powoływał będzie konsultantów działających na zasadach nie wymagających ich wynagrodzenia. Szczególnie dotyczyć to będzie pedagogów, pracowników socjalnych z długoletnim doświadczeniem i innych specjalistów.

Obsługa administracyjna, finansowo – księgowo i kadrowa dokonywana będzie przez PCPR.

Do sprawnego działania POIK potrzebne są 3 pomieszczenia : dwa na indywidualny kontakt z klientem, jedno większe ok. 20 metrowe na zajęcia terapii grupowej, spotkania grupy wsparcia, zebrania zespołu, szkolenia i superwizje. Scalenie w jednym miejscu powiatowej służby pomocy społecznej, w którego ramach będzie powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, doprowadzi do lepszego wykorzystania pomieszczeń. Sprzyjać temu będzie szybsza realizacja decyzji Zarządu Powiatu z 29.11.2002r. dotycząca przeniesienia siedziby Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej będzie funkcjonował w oparciu o budżet wspólny z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Proponuje się by środki finansowe pochodziły z dotacji Wojewody, dotacji Starostwa, oraz darowizn pozyskiwanych od sponsorów. Termin uruchomienia Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej jest przewidywany na 01.01.2004r.

Korzystną okolicznością - sprzyjającą zatrudnieniu specjalistów z zakresu psychologii lub (i) prawa jest program PFRON p.t. „ Osoby niepełnosprawne w służbie publicznej” . Przystąpienie do programu stwarza możliwość pozyskania funduszy na zorganizowanie przynajmniej jednego stanowiska pracy dla psychologa lub (i) prawnika oraz refundacji składki ZUS przez okres 36 m.- cy. Program też zapewnia wyposażenie miejsca pracy w kwocie do 15 tys. zł.

Tworzenie POIK będzie postępować stopniowo, w miarę pozyskiwanych środków finansowych, aż do pełnej formy realizacji nakreślonej w niniejszym projekcie.

Ponadto POIK świadczyć będzie usługi na rzecz powiatowych jednostek pomocy społecznej tj. Domów Pomocy Społecznej i Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych.

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej działał będzie w oparciu o Regulamin Organizacyjny PCPR.

.....
Dyrektor PCPR

Busko Zdrój 29.09.2003r.